

СЕКЦІЯ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ, НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ

ЕКСПРЕС-ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

С.Б. Єгоричева, *доктор економічних наук, професор*
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», м. Полтава

Серед проблем забезпечення фінансової безпеки банківського сектора (БС) національної економіки важливе значення має формування методики її оцінювання, яка, у тому числі, повинна мати прогностичний й попереджувальний характер. Найбільш застосовуваним підходом, незважаючи на певні його недоліки і обмеження, є індикативний. Вітчизняними науковцями пропонується різний склад індикаторів фінансової безпеки БС [1, с. 360-362; 2, с. 173-190].

Втім, на наш погляд, її експрес-оцінювання можна проводити і безпосередньо на основі даних, які регулярно оприлюднюються НБУ. Зокрема, мова йде про рівень дотримання банками обов'язкових економічних нормативів, а також динаміку індикаторів фінансової стійкості, що розраховуються за методологією МВФ (табл.). Останнє є цілком логічним, оскільки, на думку багатьох учених, фінансова стійкість БС, тобто його здатність протидіяти негативним впливам внутрішнього і зовнішнього середовища, є запорукою фінансової безпеки.

За даними таблиці, динаміка індикаторів І1 та І2 свідчить про поступове зростання капітальної стабільності банків України та їх спроможності покривати ризики власним капіталом. Цьому сприяє і покращення якості кредитних портфелів, що відображається у позитивній зміні індикаторів І3 та І4 і говорить про посилення захищеності фінансових інтересів банків. Зростання на кінець 2020 р. індикатора І5 свідчить про зменшення частки кредитів, наданих нерезидентам, що обумовлює зниження залежності банків від впливу світової економіки.

Таблиця 1

Основні індикатори фінансової стійкості банківського сектору України
у 2018-2020 рр.

Індикатори (станом на кінець періоду)	2017	2018	2019	2020*
I1 – Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів	16,10	16,18	19,66	21,63
I2 – Співвідношення регулятивного капіталу 1 рівня до зважених за ризиком активів	12,12	10,52	13,50	15,51
I3 – Співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу	70,18	60,20	25,28	22,69
I4 – Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів	54,54	52,85	48,36	42,03
I5 – Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів (резиденти)	94,21	93,47	92,83	95,99
I6 – Норма прибутку на активи	-1,76	1,60	4,70	3,18
I7 – Норма прибутку на капітал	-15,34	14,61	37,55	24,70
I8 – Співвідношення процентної маржі до валового доходу	50,20	52,02	47,39	45,07
I9 – Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу	76,14	61,92	55,58	58,41
I10 – Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів	53,94	51,14	72,28	70,38
I11 – Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	98,37	93,52	94,35	88,55
I12 – Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу	43,31	46,99	47,44	35,36

Примітка: * - дані за 11 місяців 2020 року.

Джерело: [3].

Індикатори I6 та I7 показують, що з 2018 р. БС, у цілому, почав генерувати прибутки, що створює передумови зміцнення фінансової безпеки. Тенденції зміни індикаторів I8 та I9 також є позитивними, оскільки підтверджують як зростаючу диверсифікацію доходної бази вітчизняних банків, так і посилення режиму економії, що відображається на збільшенні їх прибутковості.

За період аналізу індикатори ліквідності I10 та I11 суттєво перевищували нормативні значення, що свідчить не лише про можливість банків вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями, а і про значні невикористані можливості вкладень у прибуткові активи, відсутність у банків бажання брати на себе додаткові ризики, що різноспрямовано впливає на рівень фінансової безпеки. Зниження значення індикатора I12

означає зменшення залежності БС від валютного ризику, що, безумовно, є ознакою зміцнення фінансової безпеки.

Отже, результати експрес-оцінки фінансової безпеки вітчизняного БС за останні три роки переконливо свідчать про поступове підвищення її рівня, причому ця тенденція залишається практично незмінною навіть в умовах пандемії, що говорить про формування міцних основ його перспективного розвитку.

Література:

1. Барановський О. І. Філософія безпеки : монографія : у 2 т. – Київ : УБС НБУ, 2014. – Т. 1. – 831 с.

2. Васильчишин О. Б. Фінансова безпека банківської системи України: філософські детермінанти. – Тернопіль : Економічна думка; ТНЕУ, 2017. – 358 с.

3. Індикатори фінансової стійкості та довідкові дані. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#4fsi>.

КОНСТРУКТНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Г.В. Козаченко, *доктор економічних наук, професор*
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ

Оцінки поряд з іншими складовими (наприклад, ресурсами) виступають основою забезпечення економічної безпеки (держави, регіону, підприємства). Якість оцінок економічної безпеки держави безпосередньо залежить від вибраного підходу, достовірності використовуваних первинних даних та характеру їх представлення.

Оцінки поряд з іншими складовими (наприклад, ресурсами) виступають основою забезпечення економічної безпеки (держави, регіону, підприємства). Якість оцінок економічної безпеки держави безпосередньо залежить від вибраного підходу, достовірності використовуваних первинних даних та характеру їх представлення.

Аналіз результатів застосування найпоширеніших підходів до оцінювання економічної безпеки держави дозволив виявити методологічний розрив в оцінній системі в економічній безпекології макrorівня. Виникнення цього методологічного розриву зумовлено невідповідністю способів операціоналізації оцінювання конструктивів змісту категорії «економічна безпека держави» власне змісту цих конструктивів.